

Arvodesriktlinje

Regler för arvode och ersättningar för förordnade ställföreträdare

SÖDERKÖPING.SE

Diarienummer: OFN/2024-00005 1.3.1

Antagen: Överförmyndarnämnden, 2024-01-30, § 6

Reviderad: Överförmyndarnämnden 2025-01-28, § 6

Dokumentansvarig förvaltning: Överförmyndarkontoret

Dokumentet gäller för: Överförmyndarnämnden

Dokumentet gäller till och med: Tillsvidare

Postadress

Söderköpings kommun
614 80 Söderköping

Besöksadress

Kommunhuset
Storängsallén 20

Kontakt

0121-181 00
kommun@soderkoping.se

Org.nr och webbplats

212000-0464
www.soderkoping.se

SÖDERKÖPING.SE

Innehållsförteckning

Inledning	3
Ett ideellt uppdrag.....	3
Ställföreträdarens rätt till arvode	3
Arvode till god man och förvaltare enligt föräldrabalken	3
Arvode och ersättningar	4
Arvode uppdrag att förvalta egendom	4
Arvode uppdrag att sörja för person	5
Arvode uppdrag att Bevaka rätt	6
Arvode för extra ordinär insats	6
Arvode till ställföreträdare för underåriga	8
Arvode till god man enligt 11 kap. 1–3 §§ FB.....	8
Ersättning till god man för ensamkommande barn.....	8
Normalarvode och justeringar.....	9
Arvode lägre än ovan kategorier kan beslutas.....	9
Avdrag.....	9
Kostnadsersättning	10
Större kostnader.....	10
Vem betalar arvodet?	11
Utbetalning av arvoden.....	11

Inledning

Arvode till ställföreträdare beslutas av överförmyndarnämnden / överförmyndaren enligt bestämmelser i föräldrabalken 12 kap 16 §. Arvode och kostnadsersättning ska vara skälig mot bakgrund av vad som har varit rimligt för att fullgöra uppdraget

Ett ideellt uppdrag

Av förarbetena till lagstiftningen framgår att uppdrag som god man eller förvaltare präglas av ett betydande mått av ideell verksamhet (SOU 2004:112 s. 823). Det är ett frivilligt uppdrag och inte fråga om en anställning. Ställföreträdaren kan därför inte förvänta sig att få ett arvode som kan jämföras med lön och som omfattar allt vad denne har utfört för sin huvudman. Ställföreträdaren kan därför inte heller få ersättning för förlorad arbetsförtjänst.

Ställföreträdares rätt till arvode

Den som utses som ställföreträdare (förordnad förmyndare, god man, förvaltare eller särskild vårdnadshavare) har rätt till ett skäligt arvode för sitt uppdrag och rätt till ersättning för de utgifter som har varit skäliga påkallade för uppdragets fullgörande (12 kap. 16 § FB samt 6 kap. 10 f § FB). Arvodering sker årligen i samband med redovisning av uppdraget. Vid extraordinär insats arvoderas ställföreträdaren när det extraordinära uppdraget är avklarat och redovisat till överförmyndarnämnden / överförmyndaren.

Bedömningen ska ske utifrån faktiska förutsättningar inom såväl uppdraget, förutsättningar på orten och lokala riktlinjer.

Arvode till god man och förvaltare enligt föräldrabalken

Ställföreträdares uppdrag kan handla om att ”bevaka rätt”, att ”förvalta egendom” och att ”sörja för person”, alternativt avse ett mer begränsat uppdrag. Det är viktigt att överförmyndaren kontrollerar vilket uppdrag ställföreträdaren har innan beslut om arvode fattas och som huvudregel ska kommunikation ske innan beslut om arvode, se JO 2848-2019. Ställföreträdaren har bara rätt till ersättning för de uppdrag hen blivit förordnad för samt de uppgifter som utförts inom ramen för ställföreträdareskapet. I uppdraget ingår inte att själv utföra praktiska uppgifter såsom t.ex. att städa hos huvudmannen, följa med på läkarbesök eller själv utföra en flytt av den enskildes bohag, se SOU 2021:36 s. 260.

Arvode och ersättningar

Arvode uppdrag att förvalta egendom

Att förvalta egendom innebär att ställföreträdaren förvaltar den egendom som tillhör huvudmannen. I de flesta fall handlar det om att sköta vardagsekonomin, betala räkningar, hantera inkomster och utgifter, lämna fickpengar till huvudmannen själv eller till boendet, ta hand om pension och eventuella bidrag, förvalta kapital om sådant finns. Finns det värdehandlingar, fastigheter eller liknande ingår även förvaltning av dessa samt att se till att huvudmannens egendom är tillfredsställande försäkrad. I föräldrabalkens regler anges att den enskildes medel i skälig omfattning ska användas för dennes upphälle, utbildning och nytta i övrigt. De tillgångar som därutöver finns ska enligt huvudregeln placeras tryggt och ge en skälig avkastning (12 kap. 4 § FB).

Kategori 1	Kategori 2	Kategori 3	Kategori 4
Huvudmannen sköter det mesta av sin ekonomi själv med stöd av ställföreträdaren. Ställföreträdaren ansöker om bidrag och ersättningar etc. Grundarvode i % av pbb/år 2-6 %	Ställföreträdaren förvaltar huvudmannens samtliga tillgångar. Ställföreträdaren betalar ut fickpengar till huvudmannen ett par gånger i månaden, lämnar och följer upp fickpengs kassa på boendet. Har även oftare kontakt med myndigheter och banker eller andra finansrörelser. Grundarvode i % av pbb/år 7-10 %	Förutom uppgifter i kat 2 så krävs en mer aktiv förvaltning av ställföreträdaren såsom omplaceringar och andra löpande åtgärder under året. Kan förekomma finansiella åtgärder i ett oskiftat dödsbo eller näringsverksamhet av mer periodisk karaktär. Grundarvode i % av pbb/år 11-16 %	Förutom uppgifter som ingår i kat 2 och 3 ansvarar ställföreträdaren för t ex skötsel av huvudmannens fastighet med tillhörande förvaltningsuppgifter (inkassering av hyra, betalning av utgifter, förhandlingar m.m), övervakning av affärsrörelse eller betydande näringsverksamhet, upprättande av en omfattande deklaration och komplicerad årsredovisning till överförmyndaren. Grundarvode i % av pbb/år 17-25 %

Arvode uppdrag att sörja för person

Med att sörja för person menas att ställföreträdaren ska se till att huvudmannen får den hjälp och det bistånd denne behöver och har rätt till. Det är viktigt att ställföreträdaren håller sig väl informerad om huvudmannens personliga förhållanden och underrätta sig om eventuellt behov av stöd, hjälp och omvårdnad. Det är dock inte ställföreträdaren som ska utföra uppgifter som t.ex. omfattas av insatser inom socialtjänstens område (prop. 1979/80:1 Om socialtjänsten s. 227 f. och SOU 2004:112 s. 461). Om denne ändå åtar sig sådana uppgifter kan han eller hon inte räkna med att få ersättning för detta.

Kategori 1	Kategori 2	Kategori 3	Kategori 4
Ett besök per månad eller annat utifrån vad som behövs för att fullgöra uppdraget, kontakt per telefon eller genom annan teknik med huvudmannen och/eller boendet, ajourhållning om den personliga situationen. Antalet besök hos huvudmannen bör inte vara för få, i det enskilda fallet, då det i vissa fall endast genom ett personligt besök kan klarläggas om insatser sköts korrekt och om det finns behov av andra åtgärder.	Kontakt med huvudmannen flera gånger per månad genom personliga besök och flera telefonsamtal eller annat medium varje månad med huvudmannen, anhöriga, boendet, kontaktpersoner, personliga assistenter, andra stödpersoner och myndigheter. Allt utifrån vad som behövs för att fullgöra uppdraget.	Stora insatser och stort personligt engagemang av ställföreträdaren för att kvalitativt samordna och säkra upp de resurser som krävs för att huvudmannens behov av omsorg ska kunna tillgodoses och ställföreträdaren ska kunna förstå behoven vilka kan variera över tid. Detta sker exempelvis genom flera besök i veckan hos huvudmannen eller andra kontakter, många och omfattande kontakter med boendet, utförare av insatser, anhöriga och myndigheter.	Extra tunga uppdrag där huvudmannen är svårt psykiskt sjuk, missbrukare med omfattande problematik, svårt kriminellt belastad och som uppträder påträngande, hotfullt med ständiga telefonsamtal. Orsakar ställföreträdaren synnerligen stor arbetsbörda.
Grundarvode i % av pbb/år 5 - 8 %	Grundarvode i % av pbb/år 9 - 15 %	Grundarvode i % av pbb/år 16 - 25 %	Grundarvode i % av pbb/år 26 - 30 %

Arvode uppdrag att Bevaka rätt

Bevaka rätt handlar i stort om att se till att huvudmannen får de insatser som denne har rätt till från samhället. Det ingår normalt i ställföreträdarens uppdrag att förvalta sin huvudmans egendom och sörja för dennes person. I de flesta fall handlar det om att bevaka huvudmannens rätt gentemot myndigheter, där ansökan om olika insatser eller bidrag kan bli aktuellt, överklagan av beslut som framstår som felaktiga, bevaka huvudmannens rätt inför domstol med mera.

Kategori 1	Kategori 2	Kategori 3	Kategori 4
Uppdrag där delarna sörja för person och förvalta egendom ingår Grundarvode i % av pbb/år 2-3 %	Uppdrag som enbart avser bevaka rätt enligt föräldralken 11kap. 4 § lättare myndighetskontakter /ansökningar Grundarvode i % av pbb/år 4-6 %	Stort behov av insatser gällande myndighetskontakter, flertal möten med inblandade parter, förhandlingar om avbetalningsplaner och skuldsanering där delarna sörja för person och förvalta egendom inte ingår. Grundarvode i % av pbb/år 7-9 %	Mycket stort behov av insatser gällande myndighetskontakter där delarna sörja för person och förvalta egendom inte ingår i förordnandet. Beslut om extraordinärt uppdrag saknas. Grundarvode i % av pbb/år 10-15 %

Arvode för extra ordinär insats

Ett extraordinärt uppdrag med timarvode ska avtalas med överförmyndarkontoret innan uppdraget påbörjas. En uppskattning av tid och omfattning ska skriftligt redogöras av ställföreträdaren och godkännas av överförmyndarkontoret innan insatsen påbörjas. Upptäcker man att ytterligare tid krävs skall detta kommuniceras och godkännas av överförmyndarkontoret innan man fortsätter uppdraget. I vissa situationer kan det vara rimligt med en motivering varför ställföreträdaren själv utfört åtgärden i stället för att anlita annan aktör (beställa en tjänst av någon annan).

Kategori 1	Kategori 2	Kategori 3
T.ex. lägenhetsavveckling, försäljning av fastighet eller bostadsrätt med hjälp av mäklare, boutredning och arvskifte, kontakter med fordringsägare. Kan också avse större insatser kopplat till assistansersättning, skuldsanering eller andra insatser för den enskilde.	T.ex. mer kvalificerat arbete vid boutredning och arvskifte, överklagan/process kring personlig assistans eller andra välfärdsförmåner där insatsen är av kvalificerad art och av större juridisk karaktär	T.ex. medverkan vid domstolsförhandlingar, förlikningsavtal och annat renodlat kvalificerat juridiskt arbete.
Timarvode 0,4% av pbb	Timarvode 0,5% av pbb	Timarvode 0,6% av pbb

Arvode till ställföreträdare för underåriga

En förordnad förmyndare förvaltar den underåriges tillgångar i den mån som följer av förordnandet och företräder barnet i angelägenheter som rör tillgångarna. Detsamma gäller den som är förordnad medförmyndare. En förordnad förmyndare ska fullgöra sina skyldigheter med omsorg och på det sätt som bäst gagnar den underårige. Den underåriges medel ska i skäligen omfattning användas för dennes uppehälle, utbildning och nytta i övrigt. Övriga tillgångar ska placeras tryggt och ge skäligen avkastning. I uppdraget ingår att ha kontakter med överförmyndaren, upprätta förteckning, årsräkningar och sluträkning, deklarerat och lämna redogörelse för uppdraget utan särskild ersättning.

Här bör observeras att den som är utsedd till särskilt förordnad vårdnadshavare även är förordnad förmyndare om inget annat beslutats. Det innebär att en särskilt förordnad vårdnadshavare ska arvoderas av överförmyndaren för den del av uppdraget som avser förmynderskapet.

Legala förmyndare har bara rätt till ersättning om det finns särskilda skäl. I dessa fall betalas arvodet alltid från den omyndige eller dödsboets tillgångar

Kategori 1	Kategori 2	Kategori 3
Den underårige har inga, eller låga, tillgångar (t.ex. endast barnbidrag). Ställföreträdaren är befriad från att lämna redovisning 2 % av pbb / år	Den underårige har en liten ekonomi som förmyndaren ska redovisa. 3-4 % av pbb / år	Den underårige har en ekonomi som kräver aktiv förvaltning av förordnad förmyndare/förordnad vårdnadshavare, såsom placeringar. Den underårige har stora ekonomiska tillgångar. 5 - 10 % av pbb / år

Arvode till god man enligt 11 kap. 1–3 §§ FB

En god man som förordnats av överförmyndaren enligt någon av bestämmelserna i 11 kap. 1–3 §§ FB har också rätt till ett skäligen arvode. Då ett sådant uppdrag är av tillfällig natur tillämpas arvodesprincipen enligt extraordinärt uppdrag.

Ersättning till god man för ensamkommande barn

Arvode till god man för ensamkommande flyktingbarn uppgår till 0,4% pbb / tim. Krav ställs på gode mannen att kvartalsvis redovisa uppdragets omfattning. Arvode utgår endast för de delar som ingår i uppdraget.

Ersättning för nödvändiga utlägg ges mot uppvisande av kvitto.

Normalarvode och justeringar

Arvodet fastställs utifrån kategori ovan vid varje inlämnad redovisning. Redogörelsen för uppdraget ska ge en utförlig och rättvisande bild av ärendet. Korrigering kan göras av överförmyndarnämnden/överförmyndaren om uppdragets tyngd förändras och det bedöms tillhöra en annan kategori.

Även i de fall när sörja för person inte ingår i uppdraget ska ställföreträdaren ha en god kännedom om huvudmannens personliga förhållanden. Detta är nödvändigt för att kunna se till att huvudmannens medel används till dennes nytta. I uppdraget att förvalta egendom ingår även att besöka huvudmannen och ha en personlig kontakt med denne.

I ärenden med uppdraget att förvalta egendom ingår uppgiften att upprätta förteckning, årsslut- och arvodesräkningar och redogörelser samt inkomstdeklaration. I samtliga ärenden ska en skriftlig redogörelse för uppdraget lämnas årligen. Någon särskild ersättning för detta utgår inte.

Om ställföreträdaren i sin redogörelse angett tilläggsuppgifter eller att vissa uppgifter inte utförts ska tillägg eller avdrag från arvodesbeloppet göras.

Arvoden som överstiger 25 000 kr är inte delegationsbeslut och behöver lyftas hos överförmyndarnämnd/överförmyndare för beslutsfattande.

Arvode lägre än ovan kategorier kan beslutas

Exempel på när detta kan uppstå är följande:

- Uppdraget har inte fullgjorts tillfredsställande, till exempel att de grundläggande arbetsuppgifterna i uppdraget inte har fullgjorts eller att handlingar lämnas in för sent till överförmyndaren
- Brister i hur ställföreträdaren har bevakat huvudmannens/barnets rätt eller i de personliga angelägenheterna
- Uppdraget har övervägande varit av mer vardaglig karaktär; omfattningen har varit mindre än det som ryms inom ramen för ett normalt uppdrag; att huvudmannen i stor utsträckning själv tagit hand om sina angelägenheter eller att besöken i huvudmannens hem har varit för få i förhållande till uppdragets karaktär
- Brister i redovisningen, ohörsamhet mot nämndens generella råd eller lagstiftning, till exempel att inte lämna redovisning eller redogörelse inom föreskriven tid

Avdrag

Målet är att samtliga redovisningar är korrekt ifyllda och inlämnade i tid. Om redovisningshandlingarna inte uppfyller de stipulerade kraven kan arvodet komma att reduceras. För en förordnad ställföreträdare som av uppsåt, oaktsamhet eller försumlighet misskött sitt uppdrag kan arvode komma att helt, eller delvis, sättas ned. Bedömning görs utifrån omständigheterna i varje enskilt ärende.

Kostnadsersättning

Enligt 12 kap. 16 § FB har en förordnad förmyndare, god man och förvaltare rätt till ersättning för de utgifter som har varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande. Det är alltså ställföreträdaren som måste visa att utgifterna varit nödvändiga för att utföra uppdraget på ett korrekt sätt. För att överförmyndarnämnden ska kunna fastställa skälig kostnadsersättning ska ställföreträdaren föra anteckningar och ange med kopia på kvitton i sin redogörelse vilka omkostnader som förekommit för bland annat resor, telefonkostnader, porto och andra utlägg. En utgift som medför en privat nytta bör inte ersättas.

Större kostnader

Resor gjorda med egen bil ska verifieras genom körjournal. Ersättning utges med samma belopp för skattefria reseersättning som fastställs i Skatteverkets bestämmelser. Resorna skall vara nödvändiga för att ställföreträdaren skall kunna utföra sitt uppdrag.

Om man som ställföreträdare bor 10 mil eller mer från sin huvudman godkänner Överförmyndarnämnden/överförmyndaren som huvudregel 4 resor per år (1 resa per kvartal). Finns behov av ytterligare resor skall ställföreträdaren innan resedatum ha ansökt om -och fått godkänt av överförmyndarnämnden/överförmyndaren.

En ställföreträdare som har flera uppdrag ska i största mån samordna sina besök, körtillfällen, till huvudmännen om de bor på annan ort.

Det är överförmyndarnämnden/överförmyndaren som beslutar hur ofta och för vilken tid arvudet och ersättningen betalas ut. Ställföreträdare får därmed inte ta ut medel från huvudmans konto för arvode eller ersättning.

Schablonersättning 2 % av pbb och 1 % av pbb för särskilt förordnade vårdnadshavare och begränsade uppdrag (endast en del i omfattning). Specifikation behöver inte lämnas för att få schablonersättning.

Arvoden och kostnadseersättningar ska vara kopplat för specifikt uppdrag mot en specifik huvudman. Ersättning i form av exempelvis ställföreträdarmöten hos överförmyndaren eller annan fortbildning / aktivitet för att skaffa sig mer kunskap kring uppdraget som ställföreträdare bedöms ingå i Schablonersättningen.

Vem betalar arvodet?

Huvudregeln är utifrån Föräldrabalken (1949:831) att det är huvudmannen som ska betala arvodet och kostnadsersättningen. En förutsättning är att huvudmannens tillgångar överstiger 2 gånger prisbasbelopp eller att huvudmannens inkomst före avdrag för skatt överstiger 2,65 gånger prisbasbelopp. I annat fall ska kommunen stå för arvodet.

Om huvudmannen till viss del kommer över någon av gränserna kan endast den del som överstiger tas i anspråk för arvodet medan kommunen betalar resten. Om särskilda skäl finns kan överförmyndarkontoret besluta om undantag från huvudregeln.

I de fall kommunen betalar arvode är det också kommunen som betalar skatt och sociala avgifter. I annat fall är det ställföreträdaren som betalar skatt och sociala avgifter. På skatteverkets hemsida finns mer information om hur ställföreträdare går till väga för att betala skatt och avgifter samt deklarerera för sin huvudman. Ställföreträdaren har ansvar att tillse att det finns tillgångar för att betala det egna arvodet

Beslut gällande Merkostnadsersättning ska skickas till överförmyndarkontoret för fastställande om det är kommunen eller staten (genom merkostnadsersättningen) som står för arvode till god man.

Överförmyndarkontoret kan i vissa fall besluta att kommunen betalar arvodet trots att huvudmannen har tillräcklig inkomst eller förmögenhet, till exempel om tillgångarna är bundna i fastighet eller lägenhet som huvudmannen själv bebor, eller som inte kan säljas till rimliga villkor.

Om behov finns kan en förfrågan om att dela upp arvodeskostnaden göras till ekonomiavdelningen i din huvudmans hemkommun.

Ersättning för bevakande av någons rätt i oskiftat dödsbo ska betalas ut av dödsboets medel, om inte särskilda skäl föranleder annat.

Om huvudmannen har skulder för utmätning hos kronofogden ska arvodesbeloppet räknas in i det belopp som huvudmannen har rätt att ha kvar för sitt försörjningsbehov. Högsta förvaltningsdomstolen har i Nja s. 409 fastslagit att huvudmannen får avsätta medel för att i efterskott kunna betala arvode till sin god man och förvaltare. Arvodeskostnaderna är av sådant slag att de normalt ska undantas när förbehållsbeloppet bestäms.

Utbetalning av arvoden

Arvoden betalas ut året efter det att uppdraget utfördes. Stora krav ställs på att årsräkningen är korrekt och komplett ifylld. Utbetalningar sker löpande utifrån när årsräkningen kommer in. Är den inlämnad och komplett i tid, dvs senast 1 mars är målet att arvoderingen ska vara utbetald senast sista augusti.

Vid sluträkning på grund av huvudmannens dödsfall ska normalt dödsboet betala slutarvodet. Detta kan ske när redovisningen är granskad och arvode har fastställts. Saknar dödsboet medel betalar kommunen ersättningen.